

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ДО ШКОЛИ ЯК ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Костіна Світлана Вячеславівна,

здобувач вищої освіти, магістр
соціально-психологічного факультету
s.v.kostina19951603@gmail.com

Стахова Ольга Олександрівна,

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти
stakhova.ol@gmail.com

Житомирський державний університет
імені Івана Франка, Україна

Одним із найбільш складних періодів у житті дитини є початок її навчання у школі. Чи стане школа для дитини другою домівкою, чи буде вона відвідувати цей дім із радістю, чи залишаться шкільні стіни опорою для дитини у майбутніх її відкриттях, чи викличуть страх, хронічну тривогу, стурбованість, незадоволення, вб'ють жадобу до знань і потребу в досягненнях? Відповіді на ці питання – підсумок усієї роботи як закладів дошкільної освіти, так і початкової школи.

Для першокласника школа стає центром його життя, наповненим інтересами, взаємостосунками та переживаннями дитини. Тому від того, як справлятиметься маленький учень зі своїми обов'язками, залежить його успіх або неуспіх в учбовій діяльності.

Добре, коли ми, дорослі, зіштовхуємося з успішним, адекватним включенням першокласника в систему шкільного навчання. Але, на жаль, сьогодні, коли існують різні дошкільні ліцеї, гімназії, коли відсутні вимоги до рівня підготовки дитини до шкільного навчання, коли досить часто відбувається ігнорування індивідуальних фізичних і психічних особливостей дитини, є поширеним явище так званого руху назад, втратою нею віри у свої можливості школяра. У зв'язку з цим актуальною постає проблема психологічної готовності.

Розгляд вищезгаданої проблеми здійснили Л.І. Божович, О.Л. Венгер, Л.С. Виготський, Ю.З. Гільбух, Я. Йірасек, А. Керн, О.Є. Кравцова, М.В. Матюхіна та ін., в центрі уваги яких було розкриття сутності, структурної організації психологічної готовності до шкільного навчання, її значення для адаптації у шкільному середовищі.

Вказаний вище теоретичний базис дав можливість визначити зміст психологічної готовності, під якою розуміють необхідний та достатній рівень психічного розвитку дитини для засвоєння шкільної програми в умовах навчання в колективі ровесників.

Необхідний та достатній рівень актуального розвитку повинен бути таким, щоб програма освітнього процесу потрапила в «зону найближчого розвитку»

дитини. Ця зона визначається тим, чого дитина може досягти у співробітництві з дорослим [1, с. 374].

Якщо актуальний рівень психічного розвитку дитини такий, що її «зона найближчого розвитку» нижче тієї, яка необхідна для засвоєння навчальної програми в школі, то дитина вважається психологічно неготовою до шкільного навчання, оскільки в результаті невідповідності її «зони найближчого розвитку» необхідній вона не може засвоїти програмний матеріал і відразу потрапляє до когорти відстаючих учнів.

Тривалий час вважалось, що критерієм готовності дитини до школи є рівень її розумового розвитку. Так, в основу інтелектуальної зрілості покладено функціональне дозрівання структур головного мозку, що зумовлює рівень розвитку уваги, пам'яті, мислення, сенсомоторної координації тощо. Ступінь сформованості даних показників визначає обсяг розумового кругозору учня, його запас знань, наявність початкових умінь при оволодінні новими знаннями й характеризує успіх включення першокласника в систему шкільного навчання.

Утім, як показав теоретичний аналіз джерел із досліджуваної проблеми, поряд із інтелектуальною готовністю до школи важливим є необхідний рівень розвитку інших компонентів психологічної адаптації дитини до шкільного життя – особистісної та соціально-психологічної зрілості.

Під особистісною готовністю розуміють готовність дитини до сприйняття нової соціальної позиції – позиції школяра, який має певне коло прав і обов'язків. Зазначений вище аспект виявляється у ставленні дитини до школи, учбової діяльності, вчителя, самого себе. Крім того, якісними характеристиками особистісного компоненту є також належний рівень розвитку мотиваційної та емоційної сфер учня.

Соціально-психологічна зрілість передбачає необхідний рівень сформованості у дитини комунікативної потреби у стосунках із учителем, однокласниками, вироблення гнучких способів встановлення взаємовідносин із ровесниками, вміння підкоряти свою поведінку інтересам, звичаям і законам дитячих груп [2].

Таким чином, психологічна готовність дитини до шкільного навчання – це складний психологічний феномен, який є неоднорідним, багатогранним за своєю природою утворенням. Воно охоплює інтелектуальну, особистісну, соціальну зрілість дитини. Належний рівень розвитку кожної складової психологічної готовності дитини до шкільного навчання визначатиме успішність її включення у шкільне життя.

Список використаних джерел:

1. Выготский Л.С. Собрание сочинений: в 6 т. Москва, 1984. Т.4. С. 374.
2. Таніна О.О. Причини шкільної дезадаптації першокласників // Спрямованість особистості сучасних школярів: збірник наукових праць / за ред. О.Л. Музики, Л.М. Король. Житомир, 2001. С. 83-87.